

VRUCHTEN VAN DE ZENDING.
MBOK SOSRODIKROMO.

Wat ik U ga vertellen is al jaren geleden. Het Zending-ziekenhuis te Djokja was er nog niet lang. Er waren echter al veel patienten, en vooral er begonnen hoe langer hoe meer vrouwen te komen. Dat was een blijk van vertrouwen. Onder die vrouwen was ook Mbok Sosro. Ze was heel ziek. En ze zou wel niet beter worden. Ze was een nog jonge vrouw. Door tuberculose in haar been kon ze niet loopen en leed ze veel pijn. Ze was getrouwd, en nadat ze in het ziekenhuis was opgenomen, kwam haar man haar een enkelen keer bezoeken. Maar al spoedig, toen het bleek, dat ze toch niet beter werd, staakte hij zijn bezoeken en ook haar familie liet zich niet meer zien. Sosro had het dus heel eenzaam.

Tegenover het Christen-personeel van het ziekenhuis was ze min of meer wantrouwend: Sosro was iemand, die van het Christendom niets moest hebben. Ze vond het prettig als men eens een praatje met haar maakte, maar vertrouwelijk werd ze nooit. Ze liet zich geduldig helpen, ze begreep wel, dat ze in het ziekenhuis zou moeten blijven, maar het was zeker niet van harte. Het was dan ook wel heel erg voor haar. In plaats van in haar eigen huisje te leven, wat te batikken, het eten voor haar man klaar te maken, naar de markt te gaan, moest ze altijd maar liggen en had meestal pijn. En dan die knagende onrust in haar hart, die ze wel voelde, maar die ze toch tegenover niemand uitspreken kon. Wie zou er nu in haar plaats voor haar man zorgen? Wie maakte zijn eten klaar? Wie droeg haar kleeren?

Ik denk, dat ze in die eerste maanden daarover alleen tobde, want dat er iemand anders was stond wel vast voor haar.

En toen, op een dag, was er iemand, misschien uit dezelfde kampong, die het uitsprak: haar man had al lang een andere vrouw. Natuurlijk: zij was niet meer thuis, zou ook wel nooit meer thuishkomen, en hij had toch bediening nodig! Wat had hij aan een vrouw, die in het ziekenhuis moest liggen!

Denken wij, Christenvrouwen, bij het „vergeet geene van Zijne weldaden” wel ooit aan wat God ons in dit opzicht gaf?

Want ze staat niet zoo ver van ons af, deze Sosro. Al is, wat haar overkwam, niet zoo ongewoon in haar

land, het vrouwenhart is overal hetzelfde, en Sosro voelde het, zooals wij het zouden gevoeld hebben. Ze was wanhopig. Ze werd bitter. En van een onverschillig aanhooren van wat er over God en Christus werd verteld, kwam het tot vijandschap. Openlijk trachtte ze de andere patienten over te halen, toch niet er naar te luisteren. Het kwam zoover, dat we ons bijna afvroegen of we zulke tegenwerking in een zending-ziekenhuis wel langer konden dulden. Het kostte den verpleegsters moeite haar steeds even vriendelijk te behandelen. Ze verloor bijna het geduld.

Sosro, die om het een beetje levendiger om zich heen te hebben, tot nu toe altijd een van de plaatsen midden op de zaal had gehad, vroeg nu om in een hoekje te mogen liggen. Dan hoorde ze ook niet het dagelijksch gebed en de gesprekken, die meest om de tafel dicht bij haar bed gevoerd werden. Haar man en haar familie was ze kwijt, en wat konden die andere menschen haar schelen.

Ze kwam in haar hoekje. En daar vlak bij lag een andere ongeneeslijke patiente: Gaboel. Die was ook al lang op de zaal, ze had ontzettend geleden van een voet, die eigenlijk afgezet moest worden, maar dien ze niet wilde missen. Eindelijk had ze moeten toegeven: het werd ondraaglijk. Maar zonder voet kon ze het leven niet weer in, en zoo bleef ze, ze was toch eigenlijk ook zoo zwak, in het ziekenhuis en werd langzamerhand onze verstelnaaister op de zaal. Ze werd ook Christin, en een trouwe, blijmoedige Christin. Maar toen Sosro in haar buurt kwam, was haar leven bijna ten einde. Heel kort daarna ontsliep ze. Haar familie, die in haar ziekte zich bijna niets aan haar liet gelegen liggen, wilde haar zelf begraven: een Christen-begravenis zou ze althans niet hebben.

En toen kwam bij Sosro de verandering. Op een morgen lag ze niet lusteloos en stil op haar bed, maar zat ze met een lei in de hand de letters te leeren, die een van de anderen voor haar opgeschreven had. Sosro leerde lezen! Was dat nu zoo iets bijzonders? Ja, want dat was haar eerste, onuitgesproken toenadering tot het Boek, dat de Christenen lezen. Niemand nam er notitie van, we lieten haar eerst maar stil begaan. Ze deed het trouwens ook half in stilte. Maar eindelijk kwam de dag, dat ze ons zelf vertelde, dat ze nu het Evangelie kon lezen. Van dien tijd af was haar hart geopend. En, zooals ze ons vertelde, het was het sterven van Gaboel geweest, dat haar getrokken had. Gaboel was getroost gestorven, ook zonder dat haar familie om haar heen was. Dat had haar getroffen.

Sosro werd gedoopt. Het was juist in den tijd, dat het gewone vergaderlokaal te klein was, als we Avondmaalsbediening hadden; en we hadden nog

geen kerk. Een van de vrouwenzalen werd dan ontruimd (we hadden toen nog veelal patiënten die niet geheel bedlegerig waren) en daar had dan 's Zaterdagavond de huisgodsdienst van het ziekenhuis en 's Zondags de Avondmaalsbediening plaats. Het was dus kerk op Sosro's zaal. Ze was de eenige, die, omdat ze niet lopen kon, dien Zaterdagnacht op de zaal zou blijven, met een van de verpleegsters als gezelschap. „Of ze het niet eenzaam vond, zoo met z'n tweetjes op die groote zaal?” „O neen, ik kan den heelen nacht wel denken over wat er vanavond gezongen en gelezen is.”

Het was de eerste keer geweest, dat ze een huisgodsdienst van het ziekenhuis meemaakte, en met het oog op het Avondmaal hadden we Jes. 55 hooren voorlezen en Ps. 42 gezongen.

We hebben haar na dien Zondag nog een heelen tijd mogen behouden. En het was wel voor allen duidelijk, dat ze geheel veranderd was. Ze genoot van haar Bijbel, en spelde met groot geduld het eene hoofdstuk na het andere. Ze sprak niet veel. Toen eens tot haar gezegd werd, dat ze nu op de zaal ook door haar woorden een getuige voor Christus moest zijn, antwoordde ze: „Ik schaam me eigenlijk nog zoo, dat ik vroeger zoo tegen alles inging, dat ik nog niet durf spreken.”

Een enkelen keer sprak ze zich uit. Ik herinner me, dat ze in de Psalmen zat te lezen, in Ps. 103. „Zoover het oosten is van het westen, zoover doet Hij onze overtredingen van ons.” Dàt begreep ze. De Javanen duiden een richting altijd aan naar de windstreken. Ze spreken niet van links en rechts zooals wij. „Zoover het oosten is van het westen...” maar die komen immers nooit weer bij elkaar! Ze kwam er telkens op terug.

Haar familie heeft haar nooit weer bezocht. Haar man was haar al lang vergeten. Eenzaam is ze in ons ziekenhuis gestorven. En toch getroost, want ze wist waar ze heenging.

SARIJEM.

Als meisje van 15, misschien 16 jaar werd Sarijem in het zendingsziekenhuis te Djokja gebracht. Ze had er een heele reis voor moeten maken van zeker wel 30 K.M. te voet en verder per trein. Ik denk, dat haar broer en andere familieleden, die meekwamen, haar op die lange wandeling om beurten gedragen hebben. Misschien zijn ze ook wel af en toe met een of ander voertuig meegereden. Want Sarijem zelf kon niet lopen. Al sinds 5 jaar had ze met uitgestrekte wonden over beide beenen thuis gelegen, en veel was er aan geknoeid, waardoor ze in allerdroevigsten toestand in het ziekenhuis kwam. Ver buiten de bewoonde wereld lag haar dorpje, zoodat ze ook nog nooit Europeanen van dichtbij had ge-

zien. En nu moest ze in het ziekenhuis opgenomen worden, en (haar wonden waren te erg om in den eersten tijd door de toen nog minder geoefende Javaansche verpleegsters behandeld te worden) door Hollanders geholpen worden. Het arme kind bestierf het bijna van angst. Ze had één broer, die al lang in zendingsdienst was, maar die kon haar ook weinig geruststellen: hij was al zoo lang van huis, dat hij aan die vreemden gewend was, nu ja.... maar voor haar was het heel iets anders. Het gebeurde wel, dat ze, als dokter of verpleegster aankwamen, zich van angst verstopte op den grond onder een bed, dat in het hoekje van de zaal stond. Het was ook alles zoo pijnlijk. Thuis, als ze gilte van pijn, werd er verder aan haar wonden niets gedaan, maar hier gebeurde er wat noodig was, en door vriendelijke toespraak trachtte men haar te bewegen zich goed te houden.

Ze moet ontzettend geleden hebben dien eersten tijd in het ziekenhuis. De pijn, de angst, het vreemde van de groote, lichte zaal en de drukte voor een kind, dat, zoolang ze ziek was, geleefd had in het rustig halfdonker van de desa-woning.

Maar, o vreugd, de wonden, die thuis steeds maar erger geworden waren, waartegen geen doekoen een middel had geweten, begonnen te genezen. Ze voelde beterschap. En ze begon beter te wennen. Ze begon belang te stellen in het leven op de zaal. Ze mocht zoo nu en dan eens op een van de moederlooze kindertjes passen, die in dien eersten tijd een plaatsje op de vrouwenzaal hadden.

Ze begon bezigheid te zoeken en leerde lezen. En toen ze een beetje begon te lopen, trachtte ze zich op de zaal nuttig te maken. Het was nog in den eersten tijd van het ziekenhuis, en het was uiterst moeilijk om personeel te krijgen. Christenmeisjes, die de school bezocht hadden, waren er nog niet op Midden-Java. Ze trouwden in dien tijd ook nog veel vroeger dan nu. We hadden dus een paar oudere vrouwen voor de verpleging. Opleiding hadden ze niet gehad. Al spoedig merkten we, dat Sarijem zich heel goed ontwikkelde. Waar ze kon hielp ze, en ze toonde een bijzondere geschiktheid voor het verplegingswerk. Geen wonder: het kind had zelf ondervonden wat ziek zijn is. Toen ze beter was, wilde ze blijven. Ze wilde Christin worden en meewerken. En het duurde niet lang, of ze was een van de besten. School-ontwikkeling had ze niet: ze kon maar net genoeg schrijven om niet al te onduidelijk een temperatuur op te schrijven en een wachtrapport te leveren (en dan nog met hoeveel spelfouten), maar ze was trouw en ijverig. Ze deed met hart en ziel haar werk.

Verscheidene jaren heeft ze ons geholpen. Toen is ze getrouwd. Haar man is ook verpleger: hij staat

aan het hoofd van een hulpziekenhuis. Nu zou het blijken, of haar opvoeding in de Christelijke omgeving van het ziekenhuis blijvend invloed had. Of haar ordelijk en net werken op de zaal alleen voor het ziekenhuis was, of ook voor haarzelf beteekenis had. Want het kàn gebeuren, dat als ze zelf een huis en een gezin krijgen, dat dan de oude levensmanier weer vat op ze krijgt, dat ook de voorbeelden in de kampong om ze heen ze weer naar beneden halen.

Gelukkig was het hier zoo niet. Keurig is hun ziekenhuis, keurig is hun huisje, keurig is de kleding ook van de kinderen. Zuinig leven ze: maar... de opvoeding van de kinderen is er alles. Die moeten goed schoolgaan, al de voorrechten genieten, die moeder niet gehad heeft.

Het is een groot genot haar op bezoek te hebben, en haar te hooren praten over de idealen, die ze voor haar kinderen heeft en te zien welk een flinke Christenvrouw er in die 17 jaar uit het schuwe, zieke kind gegroeid is.

J. C. VAN ANDEL—RUTGERS.

Hardenbroek, Driebergen.

(Slot).

Tweede treindag.

We worden gewekt door den kellner, die koffie komt brengen; ze is zeer slecht, dus gooien we ze 't raampje uit. Maar de nieuwe dag is frisch en zonnig en blij. Opstaan en onze „slaapkamer” in „zitkamer” veranderen, neemt niet te lange tijd. In de gangen is 't weer 't zelfde geroezemoes van gisteren. Een dringen en duwen van dames en heeren in ochtend-toilet en pyama's; een kleine bengel in een hansop en dan iedere vijf minuten een kellner zich er tusschen door wringend.

In iedere coupé is één waschgelegenheid; de eene helft van de familie wandelt maar op de gang, terwijl de andere binnen bezig is. Zodoende duurt het een tijdje, eer vader, moeder en 't ondeugend kroost gewassen en gereed zijn. Vooral als 't laatste nummer zich op 't balcon van den trein verstopt heeft, om de reiniging te ontgaan, en dan door vader, gewapend met een handdoek, ruggelings naar binnen wordt gesleurd; tot grooten schrik van den kellner, die juist van den anderen kant komt met 'n gevuld blaadje. De bengel ziet hem en maakt vader er op-

merkzaam op. Vader keert zich om, mompelt iets van: „excuse me”, laat den kellner voorbijgaan. De bengel probeert eveneens te verdwijnen. Maar nu is 't met vaders geduld uit. Nog in de gang krijgt het jonge mensch een ferm pak op zeker lichaamsdeel en wordt dan zonder complimenten de coupé ingeduwd. 't Slot op de deur; vader slaakt een zucht van verlichting, vischt een doosje cigarettens en lucifers uit zijn diepe pyamazakken, steekt eens op en leunt behagelijk dampend uit het raampje. In de coupé is 't een tijd lang tamelijk rumoerig...

Ondertusschen „rollen” we voort. Vandaag gaan we verscheidene aardige dorpijjes voorbij; groepjes witte huizen met roode zinken daken, half verscholen tusschen groen en bloemen. Maar ook zien we weer van die kleine „sidings” (haltes) die je den indruk geven, dat er op een dag een paar zinken krotten zijn neergevallen, midden in een gloeienden, hitte uitstralenden zandhoop. En je denkt er over, hoe lang 't zal duren, voor ze heelemaal onder 't zand zullen bedolven zijn.

Verloren liggen ze daar op de groote, wijde vlakte. En ook daar wonen nog menschen, in ondragelijke hitte en troosteloze verlatenheid.

We kleeden ons vroeg in den namiddag en gebruiken het middagmaal in de „diningroom”; dan zoeken we al onze bezittingen bij elkaar, want we zullen vannacht in Pretoria aankomen. In Germiston moeten we overstappen voor Pretoria. Daar zal mijn man me komen afhalen.

Als we in Germiston aankomen, is 't al heelemaal donker; 't station is slecht verlicht. Toch hangen mijn reisgenooten en ik uit het portierraampje om te zoeken... en we ontdekken onze respectievelijke echtgenooten in 't voorbijrijden onder een lantaarn, zwaaiend en iets roepend, dat we niet verstaan, door 't rumoer.

Hebt ge wel eens iemand, die u zeer dierbaar was, ontmoet na een lange, lange scheiding?

Ja?

Wel, dan kan ik gevoegelijk zwijgen!

't Is 'n heerlijk gevoel niet meer alleen te staan in het verre, vreemde land.

We wandelen heen en weer over 't perron, telkens uitwijkend, voor dingen, die je in 't donker voor opgerolde kleurige dekens houdt, met eigenaardig gevormde knoppen er bovenop.

Ben je er evenwel vlak bij, dan komt er leven in den bundel, de knop draait zich, een paar schitterende oogen gluren van onder den hoofddoek en een rij blinkende tanden grijnst je tegen. In de meest wonderlijke houdingen ligt een heele troep kaffers, groot en klein, op den trein te wachten, verstrooid over 't perron, als zooveel neergesmeten bundels levende lorren en beenen.